

Anna Lemańska

Sprawozdanie z sesji "Filozofia ewolucji a filozofia stwarzania. Wkład ks. rektora Kazimierza Kloskowskiego do współczesnego ewolucjonizmu" : Warszawa, 12 kwietnia 2000 r.

Studia Philosophiae Christianae 37/1, 224-227

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

faktycznie istniejącym, domagał się uprzedniej wiedzy o zawartości idei tego bytu.

Prof. Stępień nie dostrzegł też zasadności przekonania, że tam, gdzie pojawił się termin „przedmiot”, tam rezygnowano z metafizyki, gdyż – jak powiedział – Mainong metafizyką się nie zajmował (na przekonanie to, obecne w filozofii przedwojennej, zwrócił uwagę prof. Tadeusz Klimski). Odpowiadając na pytanie dr Ewy Podrez, prelegent stwierdził, że w klasycznie rozumianej metafizyce jest miejsce na problemy, które podejmuje się w ontologii. Nie widać też potrzeby projektowania odrębnej dyscypliny filozoficznej na wzór ontologii Ingardenowskiej, co sugerował ks. dr Jan Krokos, gdyż dzieje filozofii pouczają, jakie drogi dokąd prowadzą.

W dyskusji udział wzięli także dr Kordula Świętorzecka i ks. mgr Roman Tomanek, którzy nawiązali do wątku logicznego referatu prof. Stępnia.

Sesję zakończył dr Andrzejuk, dziękując prelegentowi za udział w Konwersatorium.

ANNA LEMAŃSKA

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, UKSW

**SPRAWOZDANIE Z SESJI FILOZOFIA EWOLUCJI A FILOZOFIA
STWARZANIA. WKŁAD KS. REKTORA KAZIMIERZA KŁOSKOWSKIEGO
DO WSPÓŁCZESNEGO EWOLUCJONIZMU
WARSZAWA, 12 KWIETNIA 2000 R.**

13 października 1999 r. w Gdańsku zmarł ks. prof. dr hab. Kazimierz Kłoskowski, prorektor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Spotkanie zorganizowane przez Centrum Uniwersalizmu przy Uniwersytecie Warszawskim, Wyższą Szkołę Ekologii i Zarządzania w Warszawie, Fundację „Wyzwania” oraz Katedry: Filozofii Ekologii, Ekoteologii i Bioetyki, Teologii Życia Duchowego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego zostało poświęcone przedstawieniu osiągnięć badawczych ks. Kazimierza Kłoskowskiego. Referaty wygłosili: prof. dr hab. Leszek Kuźnicki i ks. prof. dr hab. Mieczysław Lubański.

Prof. L. Kuźnicki na początku swego wystąpienia stwierdził, że w teoriach ewolucji można znaleźć dwa wątki: naukowy i ideologiczny. Zaznaczył od razu, że o tym ostatnim nie będzie mówił. Następnie wskazał na źródła teorii doboru naturalnego Karola Darwina. Według Prelegenta teoria ta nie stanowiła kontynuacji żadnej z koncepcji ewolucjonistów przeddarwinowskich, a raczej była zakorzeniona w Arystotelesowskiej koncepcji celowościowego ujmowania przyrody. Ta koncepcja Arystotelesa przetrwała aż do czasów Linneusza, który zerwał z finalistyczną interpretacją zjawisk z obrębu przyrody ożywionej przez potraktowanie świata ożywionego jako statycznego. Według Linneusza gatunki nie ulegają zmianie, istnieją odwiecznie tak, jak zostały stworzone. Prof. Kuźnicki zwrócił uwagę, że Linneusz pod naciskiem wyników pochodzących z obserwacji i doświadczeń hodowców wycofał się później z niektórych swych poglądów. Zaczął m. in. dopuszczać możliwość krzyżowania, w wyniku którego powstają nowe odmiany. Również w teorii ewolucji J. Lamarcka nie ma miejsca na celowość. Zgodnie z tą teorią nowe gatunki powstają pod wpływem oddziaływania organizmów ze środowiskiem, zaś głównym czynnikiem ewolucji jest siła wewnętrzna, dzięki której organizm może się doskonalić. Teoria Darwina wraca do celowościowego ujęcia Arystotelesa. Zdaniem L. Kuźnickiego, Darwin widzi genezę celowości w powstawaniu gatunków przez dobór naturalny. Dobór mianowicie stanowi mechanizm ewolucji, który ukierunkowuje zmiany, nadając im charakter celowych przystosowań do danego środowiska.

Na tym historycznym tle prof. Kuźnicki zreferował koncepcję autodeterminizmu ewolucyjnego ks. prof. K. Kloskowskiego. Koncepcja ta została przedstawiona w pracy: *Zagadnienie determinizmu ewolucyjnego. Studium biofilozoficzne*, Gdańsk 1990, a także w licznych artykułach Księdza Profesora. Koncepcja autodeterminizmu ewolucyjnego ukazuje rolę zdarzeń przypadkowych w procesie ewolucji. Jest to pogląd, który przyjmuje współdziałanie zdarzeń przypadkowych z czynnikami determinującymi proces ewolucji.

Przez przypadek K. Kloskowski rozumie zdarzenie bez przyczyny, ale które samo może być przyczyną innych zdarzeń. Stwierdza, że występowania zdarzeń przypadkowych nie można

utożsamiać z chaosem. Ewolucja widziana z perspektywy autodeterminizmu ewolucyjnego podlega zarówno prawom deterministycznym, jak i probabilistycznym. Zależy istotnie od konieczności naturalnych i zdarzeń przypadkowych. W swej koncepcji ks. Kloskowski podkreśla, że nie mamy w ewolucji do czynienia z alternatywą: determinizm – indeterminizm, lecz z integralnym związaniem zdarzeń zdeterminowanych z przypadkowymi. Tak o tym pisze: „proces ewolucji jawi się jako współzależność determinizmu i przypadkowości; zarówno determinizm, jak i przypadkowość w mniejszym bądź większym stopniu uwidaczniają się na wszystkich etapach ewolucji biologicznej (podczas konkurencji, adaptacji). Co więcej, same mechanizmy ewolucji ze swej istoty są przypadkowe (mutacje, dryf genetyczny).

Próba interpretacji zjawisk ewolucyjnych w ramach determinizmu i indeterminizmu okazuje się bezowocna. (...) W ewolucji panują zarówno jednoznaczne, jak i probabilistyczne uwarunkowania w samej strukturze poszczególnych mechanizmów i czynników ewolucji oraz pomiędzy nimi. (...)

Przez autodeterminizm rozumie się: 1) pogląd, według którego ewolucja jest uporządkowana jednoznacznie i probabilistycznie, 2) hipotezę, w której ramach da się wytłumaczyć istotę ewolucji (jej determinizm i przypadkowość), 3) zasadę metodologiczną, która narzuca niezbędność uwzględniania przypadku w procesie ewolucji oraz koniunkcyjnego traktowania prawidłowości ewolucji zinterpretowanych jako konieczność i przypadek” (s. 179 książki K. Kloskowskiego).

W swym referacie L. Kuźnicki podkreślił, że w literaturze nie ma tak głębokich i wnikliwych analiz syntetycznej teorii ewolucji, jak te, których dokonał K. Kloskowski. Analizy ukazują wiele istotnych, często niedocenianych, aspektów tego bardzo złożonego procesu, jakim jest ewolucja. Zwłaszcza interesująca z tego punktu widzenia wydaje się być koncepcja autodeterminizmu ewolucyjnego.

Ks. prof. M. Lubański poruszył zagadnienie metody uprawiania refleksji filozoficznej. Zwrócił uwagę na to, że ks. Kloskowski znał najnowsze osiągnięcia nauk szczegółowych i w swoich pracach opierał się na wynikach tych nauk. Podkreślił także, że koncepcje K. Kloskowskiego były osadzone bardzo mocno w realiach nauk przyrodniczych.

Ks. Lubański zadał następnie istotne w tym kontekście pytanie – kto przy badaniu świata materialnego powinien mieć decydujący głos: przyrodnik czy filozof? Na przykładach z historii filozofii pokazał, że nieliczenie się filozofów z wynikami nauk przyrodniczych prowadziło do tworzenia błędnych koncepcji rzeczywistości materialnej.

W drugiej części swego wystąpienia ks. prof. Lubański podał najważniejsze daty z życia ks. Kłoskowskiego i zarysował jego sylwetkę naukową.

Po wystąpieniach prelegentów wywiązała się ożywiona dyskusja. Toczyła się ona głównie wokół statusu teorii ewolucji, a także zachodzenia samego procesu ewolucji. Dyskutanci wskazywali na pewne trudności i braki współczesnej syntetycznej teorii ewolucji. Odnotować należy też głosy kwestionujące zachodzenie samego procesu ewolucji. W dyskusji prof. Kuźnicki bardzo mocno podkreślił, że wprawdzie współczesna teoria ewolucji nie rozwiązuje wszystkich pojawiających się problemów, lecz zachodzenie procesu ewolucji w przyrodzie nie ulega wątpliwości.

Na zakończenie spotkania odbyła się promocja trzeciego tomu serii *Episteme*. Seria *Episteme* jest wydawana przez Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej w Olecku. Tom trzeci zatytułowany: *Kazimierz Kłoskowski (1953–1999)* zredagowany przez J. M. Dołęgę i J. Mellerę został poświęcony w całości życiu i działalności naukowej ks. Kazimierza Kłoskowskiego.

ADAM ŚWIEŻYŃSKI

**SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM STWARZANIE I EWOLUCJA
– POGODZONE BLIŹNIAKI?
UKSW, 23.10.2000 R.**

W dniu 23 października 2000 roku w auli Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się zorganizowane przez Sekcję Filozofii Przyrody Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW sympozjum *Stwarzanie i ewolucja – pogodzone bliźniaki?* Okazją do spotkania była pierwsza rocznica śmierci